

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput III. De Ruminantibus non Cornigeris.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

Quis primus monstraverit, inter antiquarios non convenit. Dio ab Augusto primum in triumphali pompa traductum ait: At Plinius Cn. Pompeium ludis primum exhibuisse tradidit. Ideo Solinus: Ante ludos Cn. Pompeii Romana spectacula Rhinocerotem nescivisse reliquit. Herbis et virgultis perquam spinosis vescitur, nam linguam habet asperimam. De *Natura* hoc duntaxat constat, cum Elephante inimicitias gerere, nec saevire in hominem, nisi laceffitum. Dimicaturus cornu ad saxa limato praeparat se pugnae, in dimicatione alvum maxime petens, quam scit esse molliorem, perruptoque carniū ambitu exanguem facit, quod, si alvum contingendi copia non datur, contra ipse a proboscide et dentibus ictus deficit, et opprimitur. Irritatus, inquit Bontius, hominem simul et equum, tanquam pulicem prosternit, quem deinde lambendo necat, dum asperitate linguae cute ac carne usque

ad ossa hominem denudat. Sclopeto laesus, dum per silvas fugit, quicquid obvium est, cum summo fragore ac horrore audientium prostermit, etiam satis crassas arbores. Historiam insignis eius ferocitatis vide apud eundem. Huc pertinet ex eodem et illud, quod coeno mirifice gaudeat, nec prius etiam irritatus vindictam exerceat, quam catulo suo providerit. *Voce* sues imitatur. Grunnit enim. *Carnibus* vescuntur Mauri, quae tam nervosa, ut dentes ferratos exigat. Cutis in vino macerata a Zacuto in malignis propinatur. Cornu veneno extinguendo quidam propinant, lautioribus apud Romanos pro gutto in balneis erat. In eo oleum asservabatur loturis idoneum. In *Genera* quaedam distingui, affirmare non ausim. Dicitur tamen in Africa deprehensus magnitudine asini silvestris, cornu bicubitali, pedibus cervinis, auribus equinis, cauda bovina.

CAPUT III.

De Ruminantibus non Cornigeris.

ARTICULUS I.

De Camelo.

Aldrov. Hist. Bifulc. c. 34.
Hactenus de ruminantibus Cornigeris actum est, sequuntur non ruminantia, *Camelus* nempe, et *Camelopardalis*. *Camelus* vel ab Ebraico Gamal, quod Camolum significat, vel a *καμη* laboro, quod sit animal ad labores dosuarios aptissimum, vel ab *καμη* humile et breve, quod, quando onerantur, ut humiliores fiant, accumbant, vel quasi *καμη* curvus, quod media femora curvet, utpote iuxta crurum altitudinem concisum ac decurtatum, ut Artemidorus ex Eveni sententia derivat, dicitur. Bifulcum est animal, sed ita, ut a posteriore parte ad secundam usque digitorum flexionem *pes* bipertiat, at anterior leviter bipartitus sit, ad primos usque eorundem nodos, fissurarum vero

intervalla expleat quid, quale et asferibus. Peculiaris ipsis in dorso *gibber*, quo caetera animalia carent. Habent et inferne alterum superiori simile, quo reliquum fulcitur corpus, ubi genua submittit. Papillae ei quaternae, quot et vaccis. *Cauda*, asinae similis. *Genitale* pone idque tam nervosum, ut ex eo confici possit, quo arcus fidissime intenduntur. In unoquoque crure genu unum, neque plures plicatae, ut Herodotus innuit, verum tot videntur, quod alvo subducta sunt. Similis bubulo *talus*. *Clunes* pro corporis ratione exiguae. *Fel* non discretum, sed venulis quibusdam confusum. Nulli in superiore maxilla priores *dentes*. Soli ex non cornigeris duo ventriculi, quod spino-

Arist. H. A. 1.5.c.2.

H. H. A. 1.5.c.1.

Herodot. in Thalia.

Aristot. de partib. animal. 3.c.14.

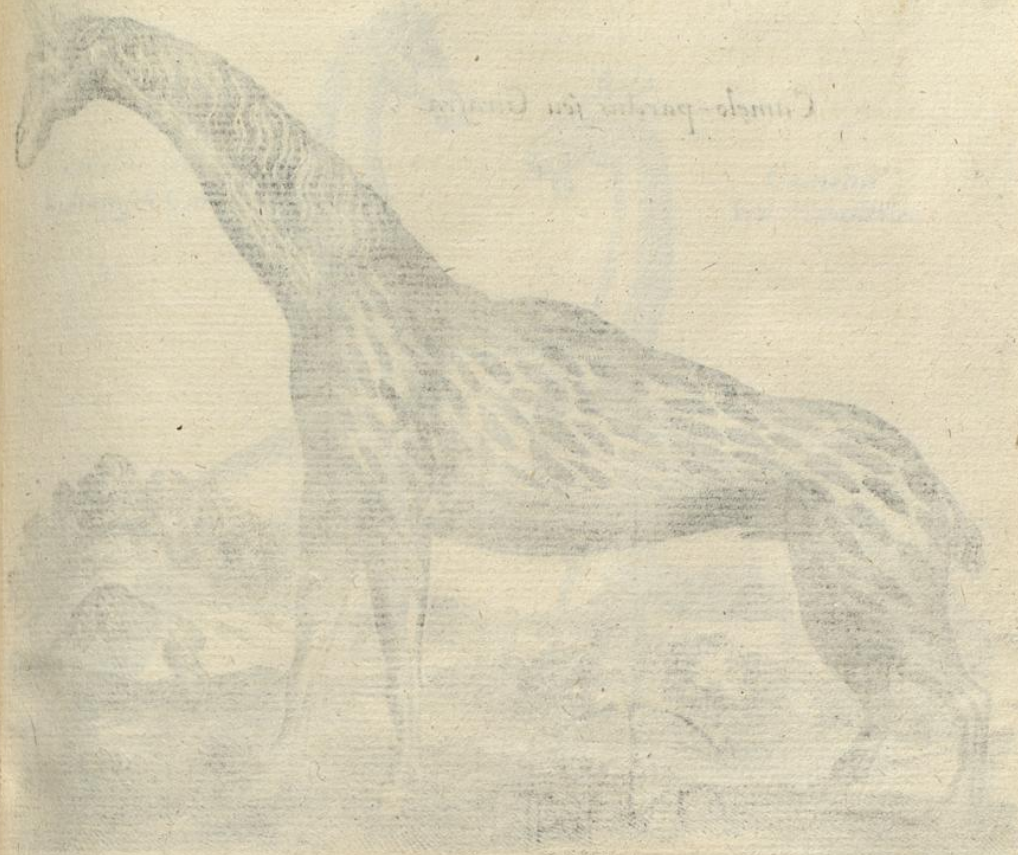
spinosum ligneumque alimentum depascatur. Ideo et membrana oris interior ex toto aspera est, et ea, quae ventribus obducitur similiter. Medullae et fevi apud auctores quoque mentio. Reperiuntur in Africa et Asia, apud Bactrianos in primis et Arabes. Anaxagoras etiam in Ionia ad urbem Clazomeniam, agros suos gregibus et camelis depascendos reliquit, ut ex Suida vertit Hieronymus Wolfius. Romae superato ad Rhyndacum amnem Mithridate, primum visos putavit Sallustius, at poterant bello Achaico et Asiatico videri. Ptolomaeus Lagi Bactrianam totam nigram inter alia spectacula exhibuit. Delectantur spinoso ligneoque alimento, iunco praesertim, cuius summitatem saepe numero abrodunt. Sed nec hordeum purum vel cum foeno, vel gramen tenue et humile negligunt; saepe et carduis contenti. Hodie Arabiae deserta transmittentibus hordeacea liba quinque, quae malum Cydonium magnitudine non superent, quotidie dantur. De *Potu* ita Solinus: Sitim etiam in quadriduum tolerant, verum cum occasio bibendi data est, tantum implentur, quantum et fatiet praeterita desideria, et in futurum diem profit. Lutulentas aquas captant, puras refugiunt, denique nisi coenosior liquor fuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitant, ut turbetur. At recentiores etiam in duodecim immo in quindecim dies totos, si fors ferat, abstinere potu solere scribunt; immo oculorum fide constat, in hara et Biled Elgerid nunquam bibere, quam diu viride gramen, quod depascant, invenire possint. De *Generatione* hoc habemus, a C. Plinio prodi, aversum coire, ab Aristotele non item. Huius enim verba: Cameli sedente foemina coeunt, nec averfi, sed complectente mare ut caeterae quadrupedes agunt, et coitum toto die exercent. Petunt recessuum solitudines, cum libet coire, nec aliquis eo tuto accedere potest, praeterquam pastor armenti. De gestatione et partu, non conveniunt auctores. Suidas, decem menses gestare, undecimo parere, et anno intermissio rursus prurire scribit. Secundum Plinium duodecim mensibus ferunt, a trimatu pariunt vere, iterumque implentur a partu. Aristoteles vero, gestationi duodecim duntaxat menses assignat, et semper unum tantum modo parere, et quidem, *κατὰ τὸν μαίμακτισιῶνα μήνα*, scribit. Alibi tamen decem duntaxat mensem meminit, et vernalis temporis. Tres in primis hostes habent, *Equum, Leonem et Tabanum*. De equo Cyri historia testatur, qui immixtis contra Croesi equitatum camelis, eundem dissipavit, quod equi ne olfactum quidem camelorum paterentur. A leonibus infestari, Aelianus auctor est. A Tabanis ne infestentur, omnium piscium adipe Arabes eosdem inungunt. Inter *Morbos*, quibus vexantur, podagra est et calvities. Illa facile moriuntur, hanc cum hominibus communem habere, proditum auctoribus. Rabie corripuntur geniturae cupidi, adeo, ut iniuriae aliquando illatae memores, in obvios et ductores ad interfectionem usque desaevant. Quadraginta diebus totis id fieri, quidam prodidere. Affectionem describit Hieronymus, in quibus inquit: Camelum Bactrum enormis magnitudinis, qui multos iam obtriverat, triginta et eo amplius viri, distentum solidissimis funibus cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgibat, et super omnem terrorem rugitus personabat immanis. De *Actate* non convenit inter scriptores. Aristoteles plusquam quinquaginta annis vivere scripsit. Solinus in centum durare, nisi forte translanti in peregrina, insolentia mutati aeris morbostrahant. Plinius quinquagenis annis, quosdam et centenis vivere prodidit, quod de Bactrianis ab Aeliano fumitur. Ad *Ingenium* et *Mores* spectant, *vindicta, docilitas* et *musces amor, reverentia, pietas* et *Φιλοσοφία*. Percussus aliquando iram reponit lon-

Lucian.

Plutarch.
in Lucullo.Lucian.
in Prometheo.
Cibus.
Galen. An.
vid. l. i. c.
34.Vartom.
l. i. c. 7.Solin.
Polyhist.
c. 62.Generatio.
Plin. H. N.
l. 10. c. 63.Aristot. H.
A. l. 5. c. 2.Aristot. H.
A. l. 5. c. 15.Aristot. H.
A. l. 6. c. 26.
Inmunitio.Aelian. H.
A. l. 17. c.
26.Morb.
Aristot. H.
A. l. 8. c. 2.Hierony.
in vita Hieronionis.Ann.
Aristot. H.
A. l. 6. c. 6.
Solin.
Polyhist.
c. 62.Plin. H. N.
l. 8. c. 18.
Aelian. H.
A. l. 4. c. 15.
Ingenium

Tab. XXXI

Equus parvus in Equo

Aristot. H.
A. I. 5 c. 15

Arist. H. A.
6 c. 26
Institution

Aelian. H.
A. I. 17 c.
26

Morbi.
Aristot. H.
A. I. 8 c. 21

Hierony.
in vita H.
erionis.

Quas.
Aristot. H.
A. I. 6 c. 6
Solin.
Polyhid.
62.

Lin H. N.
8 c. 18
Aelian. H.
A. I. 4 c. 55
ingenium

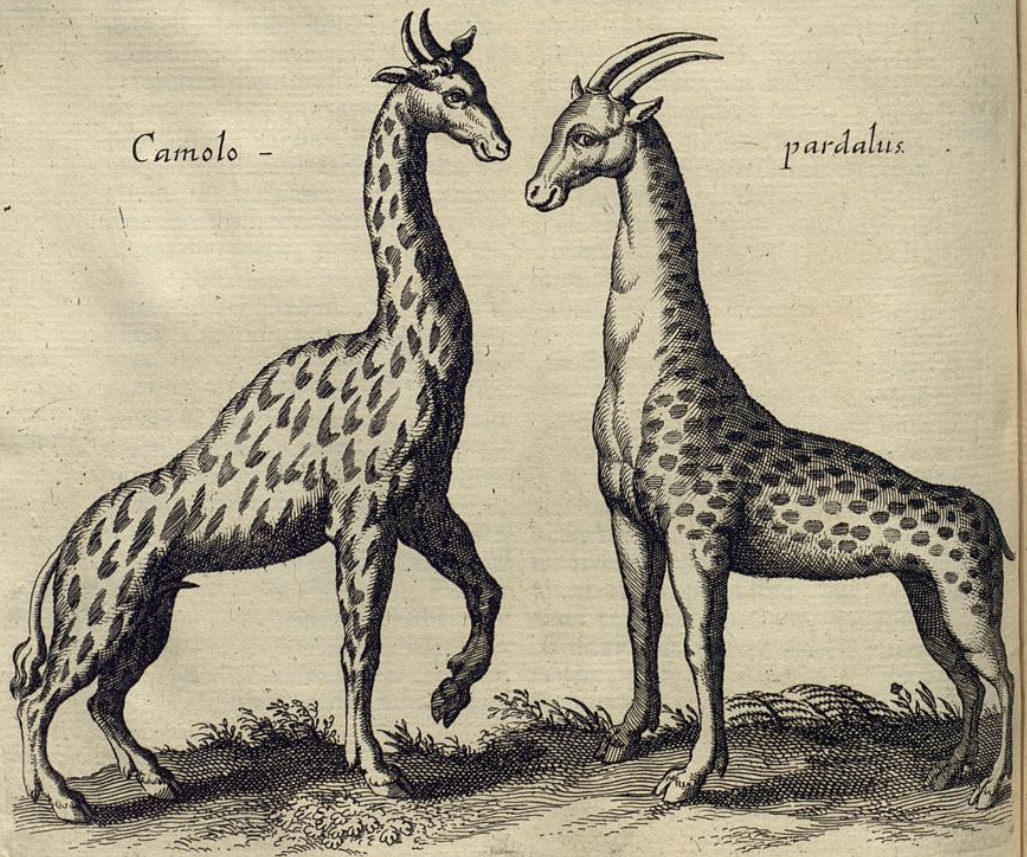

Camelo-pardus seu Girafra .

Camolo -

pardalus.

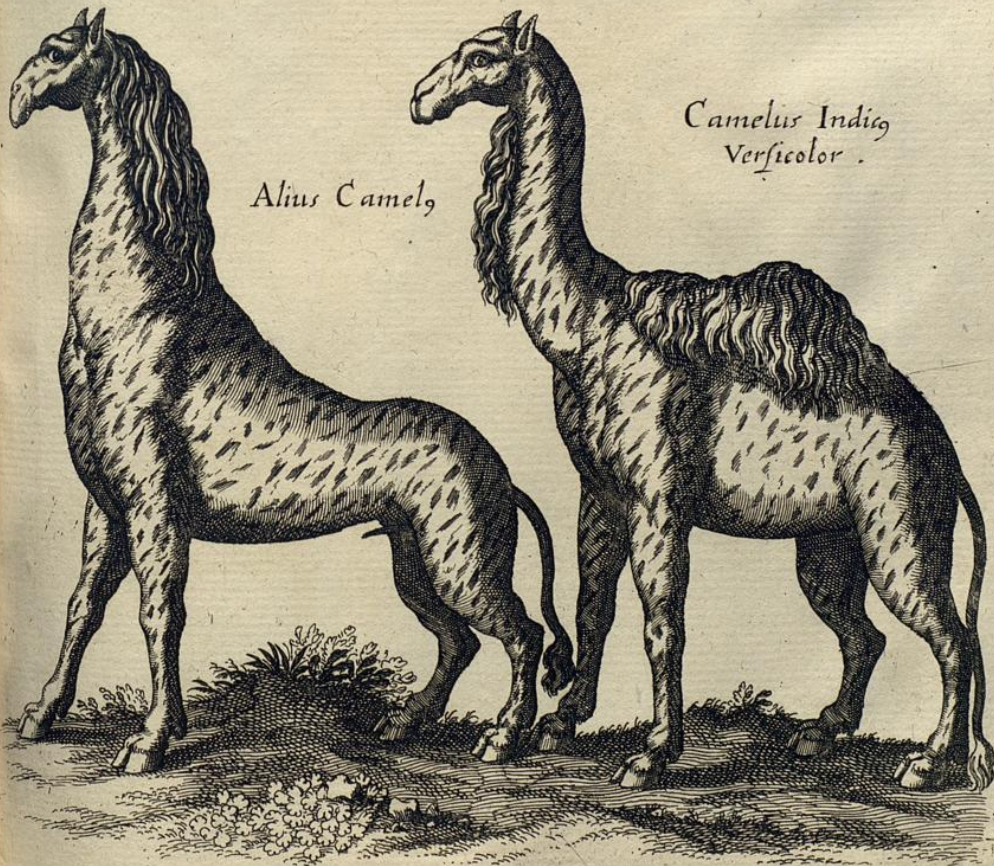
Camelus Indicus
Indiarisch Camel .

Camelus
Ind: Kamelthier .

Alius Camel,

Camelus Indiq
Versicolor .

Tab. VI.

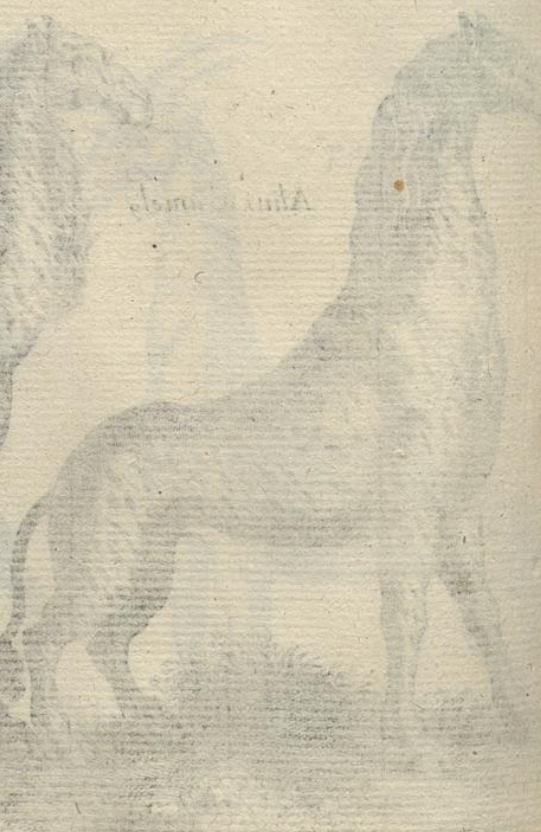
Cantharus
longi Cervicis

Cantharus
longi Cervicis

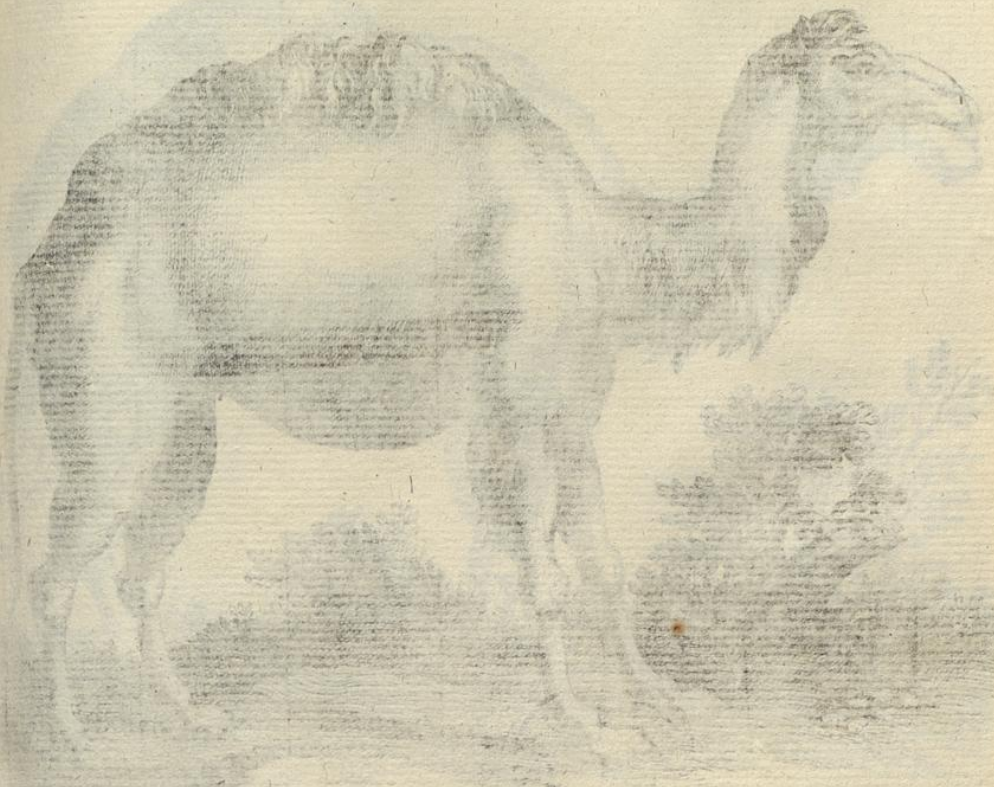

Cantharus
longi Cervicis

Cantharus
longi Cervicis

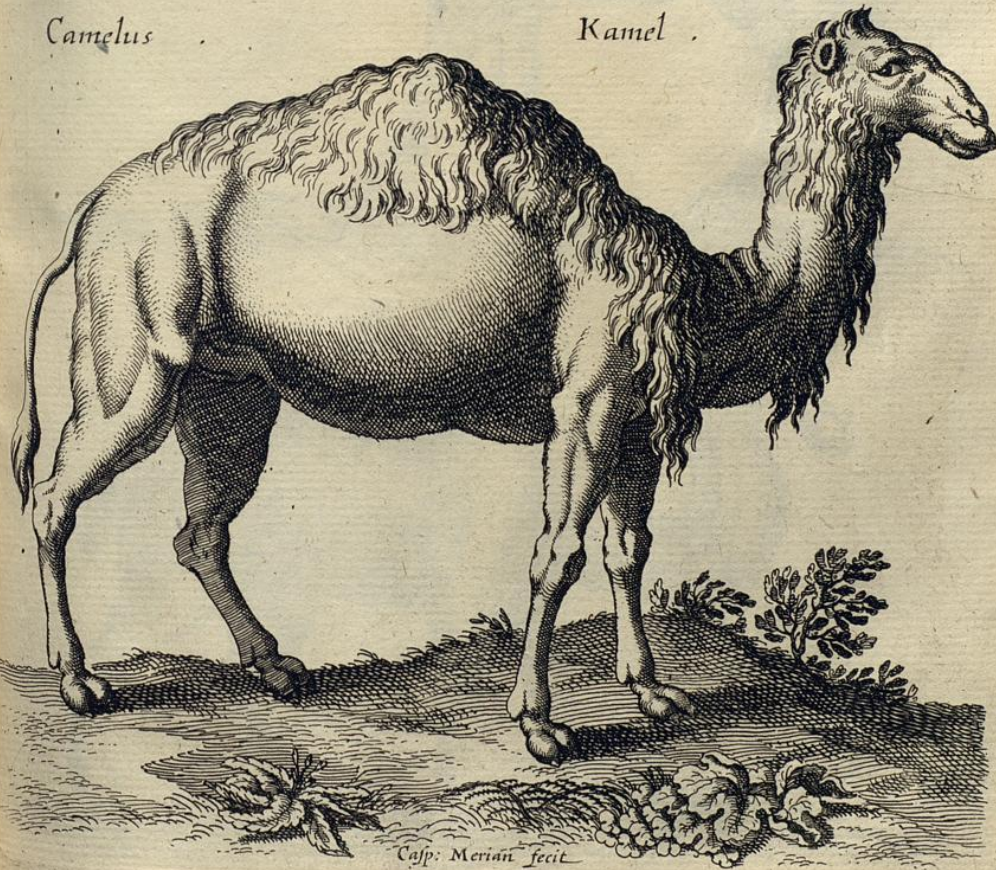

Casp: Merian fecit

Camelus

Kamel

Casp: Merian fecit

Camelus Bactrianus seu Dromedarius .

Tab. XLIII.

Camelus .

Camely .

Camelus bactrianus (two humps)

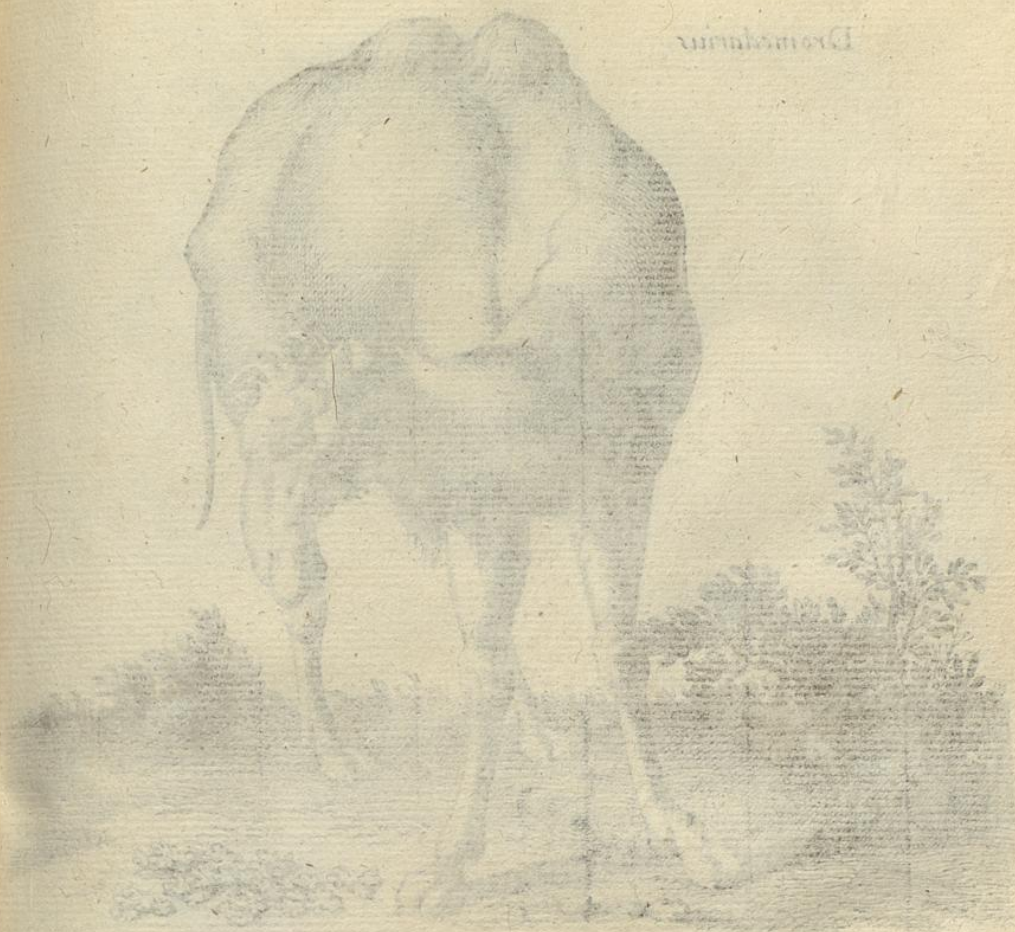
Camelus

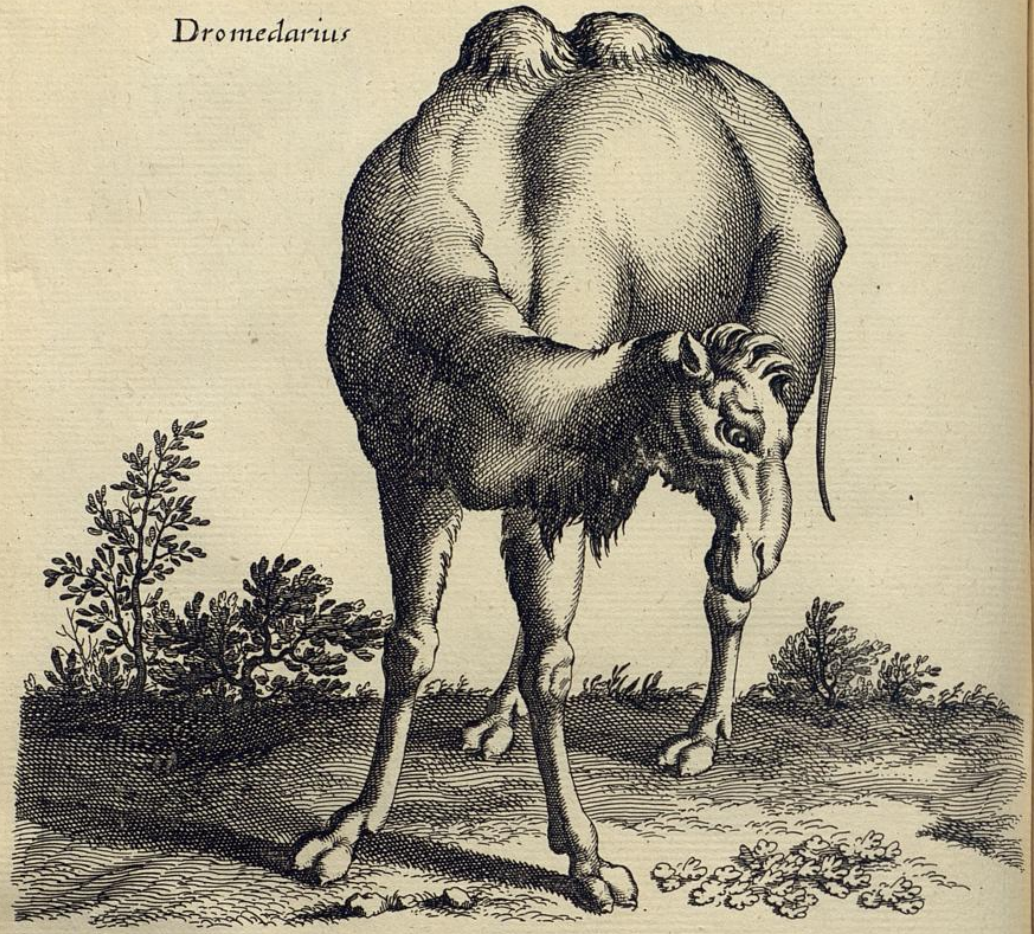
Camelus

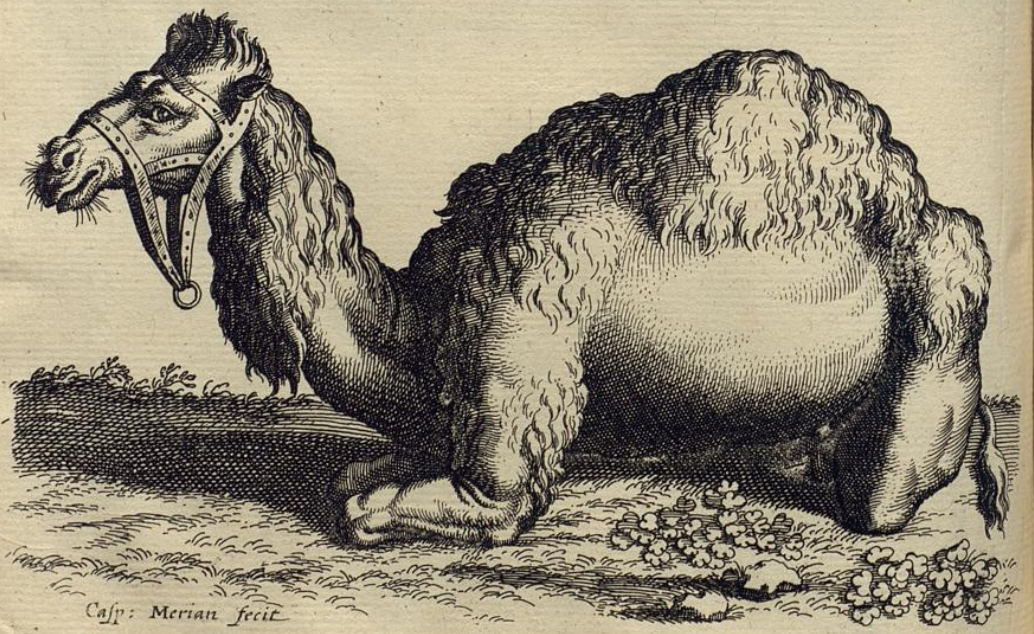
Elephantus

Dromedarius

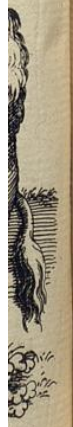
Camelus

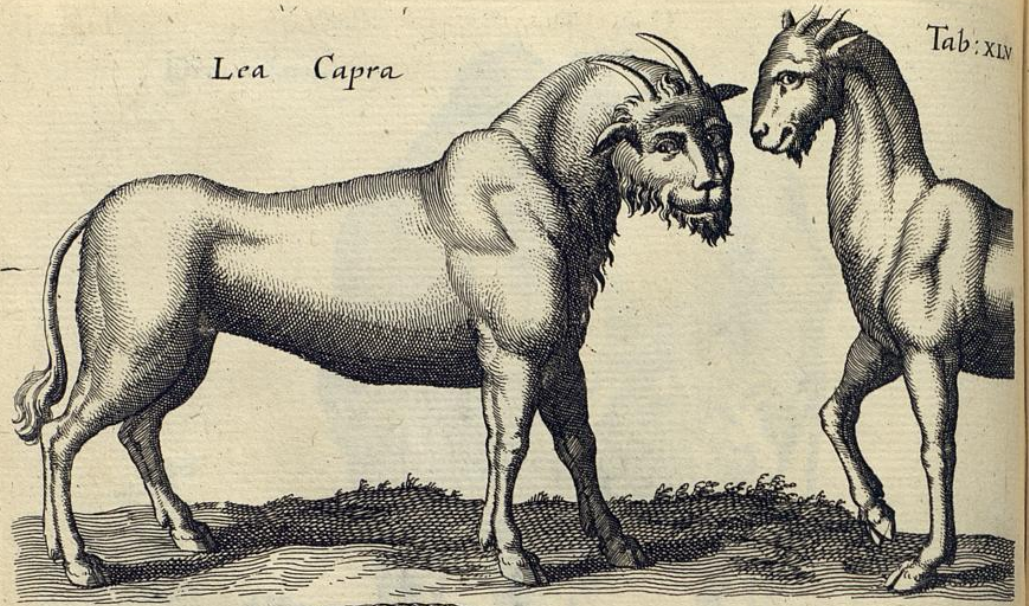
Casp: Merian fecit

Capri

Lca Capra

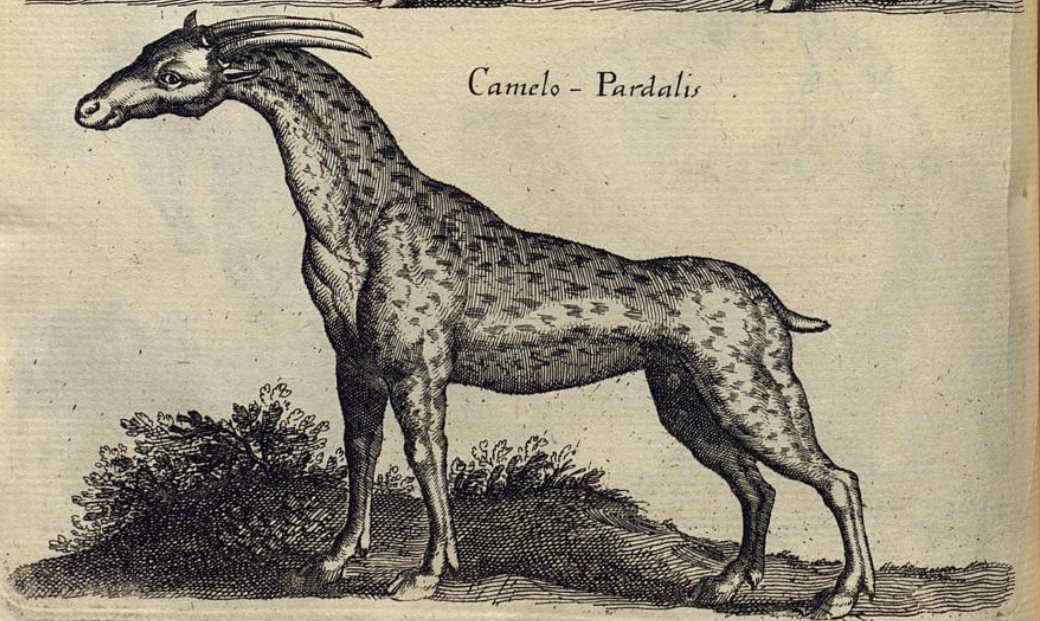

Tab: XLV

Ouis Cretensis

Camelo - Pardalis

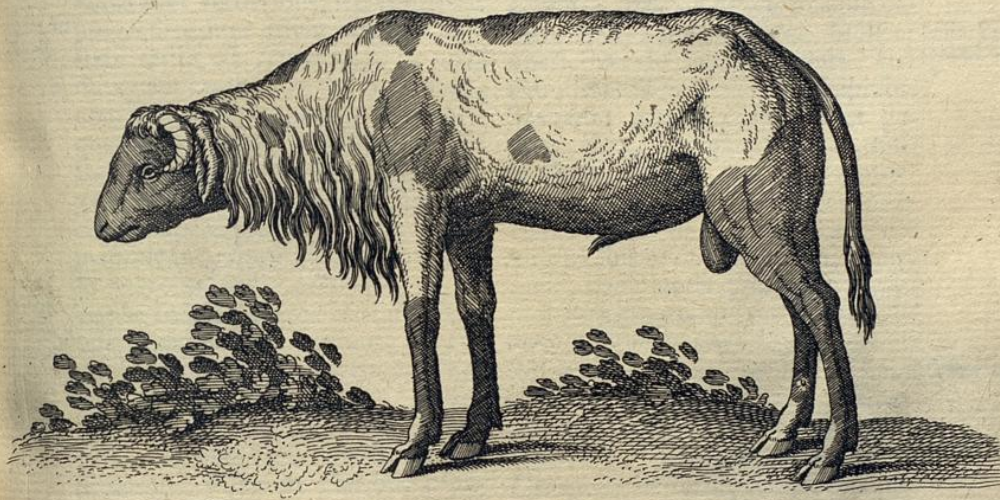

Ovis Peruana

Tab: XLVI

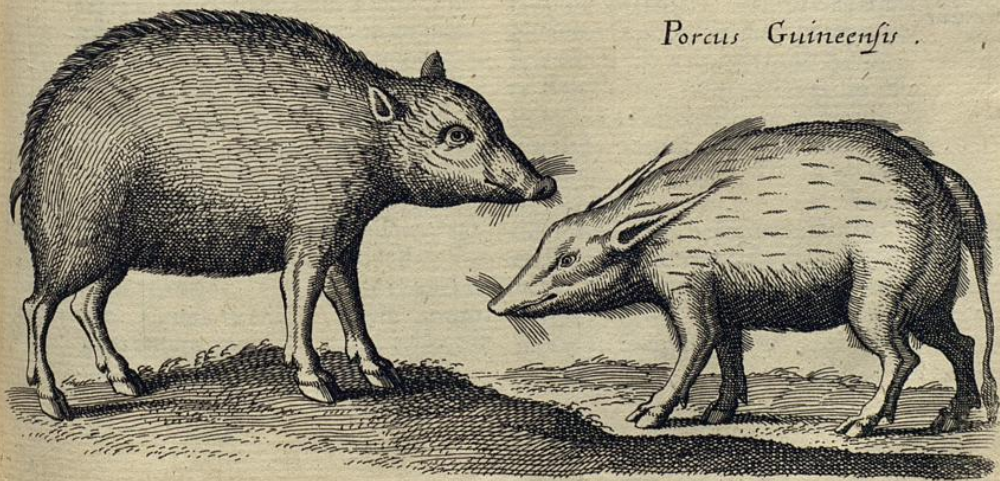

Aries Guineensis

Zain, f. Tajacu. *Porcus sylvester*

Porcus Guineensis

Be
xa
mi

Le
ca
Af

Ar
M

T
C
12

F
D

A
A

gotempore, et ubi occasionem nat-
 ctus fuerit, malum retribuit. Ad
 tympani sonitum choreas ducere e-
 docetur. Includitur, inquit *Leo A-*
ffricanus, iunior camelus, ubi pavim-
 entum praecalidum sit, ut alterna-
 tim pedes attollat, dum calor urget;
 idque frequentissima alternatione
 facit, dum hunc, dum illum pedem
 attollit pungente calore, atque in-
 terim semper ad fores tympanum
 percutitur. In schola huiusmodi
 scholasticus hic exercetur ad annum
 integrum, aut circiter. Ufu igitur
 confirmato hac diuturnitate, quo-
 tiescunque tympani sonitum audie-
 rit, eadem pedum alternatione
 eodemque loco persistens, dum in-
 sonet tympanum, choreae ductum
 spectatoribus prae se fert. Musica
 delectari vel exinde colligas, quod
 fessus non verberibus, sed cantu ad
 progrediendum invitetur. In ma-
 trem tanta est reverentia, ut eam
 nunquam ineat, nec se, ut faciat,
 cogi patiatur. Opertam cum ali-
 quando violasset, admissorem pau-
 lo post necavit. *Verecundiam* de
 generatione exposuimus. *Pietatem*
 compassio exprimit. Tota nocte
 manducant, quod si aliquis in stabu-
 lo aegrotet, cibo abstinent. *φιλο-*
σοργίαν Indi detexere. Cum celeri-
 tate maxima uti cupiunt, foetus
 cameli per aliquot milliaria cum ma-
 tre abducunt, illa abacta, pullos
 relinquunt. Dum redeunt, mater
 passus duplicat, quo citius pullis re-
 situatur. *Vsum* in pluribus prae-
 stat. In *Medicina* caro provocat
 urinam. *Adeps* gibbi suffumiga-
 tus confert haemorrhoidibus. *Ce-*
rebrum exsiccatum cum aceto epile-
 psiae. *Fel* cum melle potum anginae.
Sanguis conceptioni et praefocatio-
 ni matricis, si post purgationem men-
 struorum adhibeatur. *Lac* ventrem
 lenit, valde subtile et aquosum,
 asthmati confert, et desiderium cibi
 excitat. *Vrina*, quae fullonibus u-
 tilissima, quod apud Plinium legi-
 mus, ad dentes quoque dealbandos
 et purgandos, vim habere credebatur.
Cauda arefacta solvit anum.
Fimi cinere cum oleo misto crispatur

capillus. Idem albus cum melle tri-
 tus tumores reprimit, et vulnera
 mundat. *Setae* e cauda contortae
 et alligatae sinistro brachio quarta-
 nis medentur, si credere fas est. In-
 venit et *in cibis* locum. Arabes no-
 vimus camelorum lacte vesci. Car-
 nes, teste Galeno, Alexandrinis in
 usu. Heliogabalus aliquoties in coe-
 nis exhibuit, et calcanea, quia ma-
 xime tenera, Apicii exemplo, co-
 medit. Apud Iudaeos inter vetitos
 cibos habebatur. Carnem et lac
 quidam inter suavissima censent.
 Hoc partui vicinarum caseosae et
 butyrosae substantiae minus habet.
 In *bellis* adhibitos passim apud Histo-
 ricos habetur. Hinc armorum, qua
 in expeditionibus muniuntur, nomi-
 na, de quibus si DEUS voluerit in
 Philologicis. Itinera in Arabia,
 Aegypto, etc. vel hodie absque cam-
 melis confici non possunt. Sunt et
 oneri ferendo accommodati, sed
 nec ultra iustum pondera recipiunt.
 Sexcenta pondo communiter ge-
 stant, licet, si necessitas urgeat, mil-
 le ferre possint. Dum onerantur,
 aut onere levantur, in ventrem pro-
 cumbunt, et ut sentiunt se aequale
 viribus suis onus impositum, exur-
 gunt, nec plus recipiunt. Africani
 molestias itineris non intermissi quin-
 quaginta diebus totis haud aegre su-
 stinent. Species camelorum apud
 veteres sunt variae. Sunt pingues, ma-
 cri, fusci, albi. Dedit et cursus dif-
 ferentiam. *Dromedarii* enim et
Dromades dicuntur, qui minoris qui-
 dem sunt staturae, sed cursus pernici-
 cissimi. Centum et amplius millia-
 ria uno die peragere solere Isidorus
 Hispalensis habet. Aristoteles equis
 Nisanis vel potius Nisaeis praeponit.
 Foeminas esse velociores ab Achme-
 te Scirimio et aliis observatum est.
 Praecipua differentia a regionibus
 fumitur. Sunt *Arabici*, *Bactriani*
 et *Caspii*. Illi, bina tubera in dor-
 so habent. Unde *δίτρολοι* et *διτροποι*
 dicuntur. Isti fortissimi habentur,
 et singula in tergo tubera, alterum
 vero in pectore, cui incumbant,
 gerunt. Hos ad equorum maxi-
 morum magnitudinem accedere,
 N Aelianus

Basil. He-
 ram. ho-
 mil. 8.

Leo Afri-
 canus in
 Africa.

Aristot. in
 Mirabil.

Tzetzes
 Chiliad.
 12. c. 404.

Plin. H. N.
 1. 23. c. 8.

Apul. 1. 1.
 Apol.

Galen. 1. 1.
 de Alim.
 facult. c. 2.
 Lamprid.
 in Heliog.

Solin. Po-
 lyhist. c. 62

Differentia.

Aristot. H.
 A. 1. 9. c. 50.

Solin. Po-
 lyhist. c. 62

Aelian. H. Aelianus ait. Moderni de Differentiis Africanorum ita agunt, et in his A. l. 17. c. 34. Purchaf. *Sauuel Purchafius*. Camelorum tres species habent. Prima vocatur Peregrin. 1.6. c. 1. f. 2. *Hugium* ingentis staturae et roboris pondo mille librarum ferens. Secunda minor, duplici in tergo tubere, oneribus ferendis et equitationi apta, *Becheti* dicta, quam solam Asiatici agnoscunt. Tertiam vocant *Ragvabil*, macilentam et

gracilem, ad sola itinera non accommodatam. Eam quippe inequant, conficitque uno die amplius, quam centum passuum millia. Atque iis Rex Tombuti solet mittere nuntios Segelmessam aut Darham, nongentis millibus passuum distantem, septem aut ad summum octo diebus, sine ulla in itinere mora aut requie.

ARTICULUS II.

De Camelopardale.

Aldrev. Hist. Bi-fulc. c. 35. **C**amelopardalis, seu ut aliis placet paullo barbata, Camelopardalus, a Camelo et Pardale nomen fortitus est. Corporis varietate Camelum, macularum varietate Pardum imitatur. De caetero si Varro attendimus, nomen hoc Alexandria, unde istud animal Romam erat adductum venit. Multas autem fortitum est appellationes. Dicitur enim *Ovis fera*, quod in aviis regionibus degat, et ovi mansuetudine respondeat, *Nabis* apud Solinum, *Nabuna* Aethiopibus, ut apud Plinium legitur, *Anabula* et *Saffarat* Alberto M. quae nomina ex aliis detorta esse iudico, *Orasius* Maiolo, sed falso, cum Vincentius Bellocensis pulcherrimum animal esse scribat, Camelopardus vero sit deformis, modernis denique *Giraffa*, ex quo Saffarat corruptum est. Nec Aristoteles eius meminit, nec Aelianus, Strabo vero et Agatharchides ex veteribus in diversa in eo describendo abeunt. Hunc si sequimur, varietatem a Pardale habet, magnitudinem a camelo, monstruosam crassitiam, collum adeo longum, ut summis arboribus pabulum carpat. Apud illum legitur, nullare pardali similem, cutis varietate hinnulo simillimum. Addit, virgatis pilis distingui, posteriora humiliora esse anterioribus, ut a cauda sedere videatur ad bovis altitudinem, verticem sublimiorem camelo habere, ne feram quidem esse, sed pecus. Plinius collo similem facit equo, col-

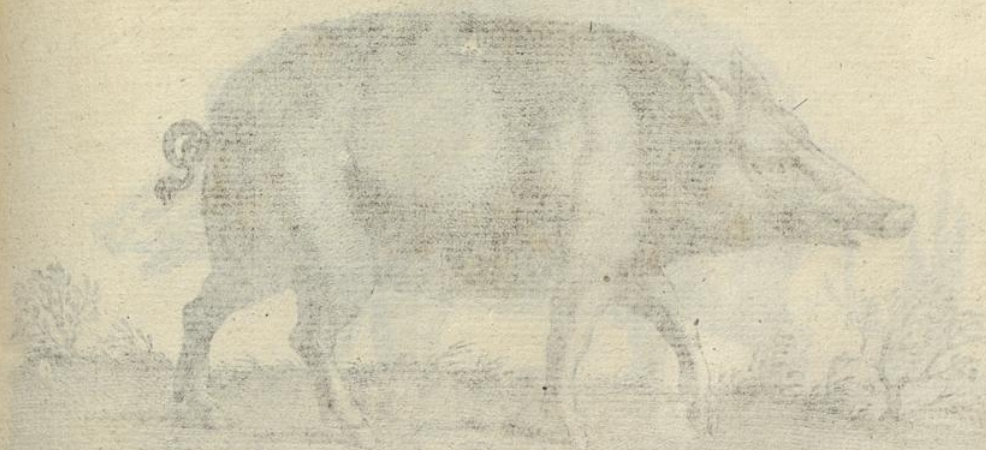
lo et cruribus bovi, capite camelo, albis maculis rutilum colorem distinguuntibus. Dio partes posteriores humiliores habere scribit. Heliodorus tenuem cervicem, de reliqua corporis mole in olorum collum se tendere ait. Inter recentiores exquisitissime Bellonius et quidem oculatus testis descripsit. Giraffam inquit, Graeci et Latini vocant Camelopardalem. Vidi in urbe Cairo tres, duo cornicula ex fronte eminebant circiter sex digitos, in fronte media tuberculum existerat, velut tertium cornu, altum circiter duos digitos, collum longum septem pedes, cum caput extollit, sedecim pedes a terra effert. Illius longitudo a cauda ad capitis verticem est duodeviginti pedum, tibiae tam altae posteriores, quam priores, at femora anteriora longe altiora posterioribus. Nimirum dorsum a cauda ad summum verticem capitis, velut scala, velutque testum carinatum attollitur. Totum corpus grandibus maculis distinguitur coloris cervini, obquadratis, sed in collo magisque in corpore quoquo versus latis circiter dodrantem, at clausula macularum alba digito latior. Itaque totum corpus reticulatum est, neque tamen, ut Pardalis maculas habet rotundas, sed aut obquadratas, aut rotundas. Pes est bifidus, ut bubulus, labrum superum longe eminent infra inferum, cauda tenuis et exigua, in acumine pilosa. Iubam habet, ut equus,

Dio Hist. 1.43.

Bellon. observ. 9

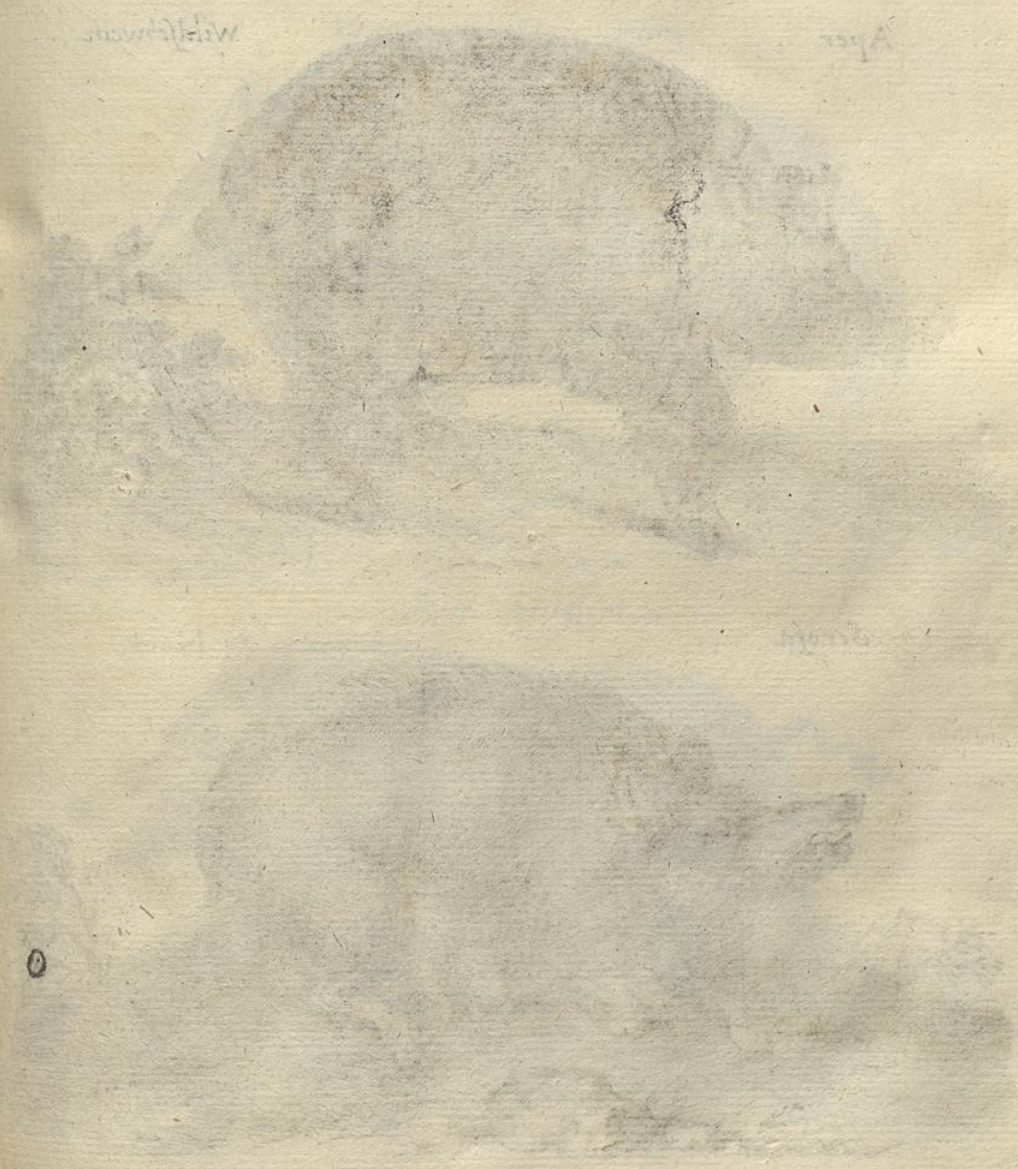
Strabo Geogr. 116. Agatharch. apud Phot. in Bibliotheca. Descriptio.

Plin. H. N. 1.8. c. 18.

Wistler

1794

1794

0

Hil.
3.

lon.
Siv. 4. 9

Porcus pumilo Taxus porcing

Aper . Wildschwein

